

جلسه ۳۸۳ (چهارشنبه) ۹۳/ ۶/ ۲۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در حدیث نبوی وارد شده: ﴿إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا فَقَهَّهُ فِي الدِّينِ﴾.

قبل از تعطیلی بحثمان در بیع فضولی بود که عرض کردیم بیع فضولی یعنی اینکه افرادی که مالک نیستند و از طرف مالک و شرع نیز مأذون نیستند بیعی واقع می سازند، سپس از جهاتی در بیع فضولی بحث واقع شد.

شیخ اعظم انصاری که محور بحث ما کتاب مکاسب ایشان است، در ادامه وارد بحث از افرادی که مالک نیستند اما از طرف شارع مأذون هستند شد و بحث از ولایت آب، جد، وصی و وکیل را مطرح کردند که مباحث مربوط به اینها را خودتان مطالعه خواهید کرد واما با توفیق پروردگار متعال وارد بحث ولایت فقیه خواهیم شد.

شیخ اعظم انصاری می فرمایند ما بخاطر تقاضای اکثر حاضرین در درسman بحث ولایت فقیه را مبسوطاً مطرح خواهیم کرد، شیخ اعظم اساتید بزرگی من جمله ملا احمد نراقی صاحب کتاب مستند الشیعة داشته و ظاهراً علت این تقاضای شاگردان شیخ اعظم این است که خود ملا احمد نراقی که از اساتید شیخ انصاری است در جنگ دوم بین ایران و روسیه شخصاً در کنار سید محمد مجاهد حضور داشته منتهی به علت وعده هایی که روسیه به سران بی

کفایت قاجار داد و همچنین به علت عدم وجود روحیه ایثار و جهاد در مردم آن زمان، سید محمد مجاهد و ملا احمد و همراهانشان شکست سخت و سنگینی از روسیه خوردند به طوری که ۱۷ شهر را ما از دست دادیم، علی ای حال چونکه علماء در این قضیه طعم تلخ شکست را چشیدند و از طرفی منشأ شکست را عدم حضور یک فقیه مجاهد شجاع اسلام شناس در رأس امور دیدند فلذا شاگردان شیخ اعظم از او درخواست کردند که بحث ولایت فقیه را مبسوطاً مطرح کند و شیخ هم فرمودند بخاطر تقاضای اکثر حضار این بحث را مطرح می کنیم.

خوب و اما چند بحث مقدمه لازم است:

اول اینکه آیا ولایت فقیه تنها یک مسئله فقهی مانند ولایت آب و جد و وصی و وکیل است یا نه؟ بلکه یک مسئله اجتماعی و در غایه اهمیت می باشد؟

در جلد اول کفایه خواندیم که آیا تمایز علوم به تمایز موضوعات است یا به تمایز اغراض و دواعی می باشد؟ مرحوم آخوند فرمودند تمایز علوم به تمایز اغراض و دواعی می باشد که لأجلها دُونَ هذا العلم، برخی از علوم هستند که از ابتدا نویسنده ی آنها موضوع مشخص نمی کند مثل دائرة المعارف و کشکول که موضوع خاصی ندارند اما برخی از علوم مثل صرف و نحو و فقه و اصول و غیرهم دارای موضوعات خاصی هستند، حالا ما می خواهیم بدانیم در صورت دوم (علم دارای موضوع خاص است) آیا تمایز علوم به موضوعات است یا به دواعی و اغراض؟ مثل علم فقه که موضوعش فعل مکلف است

و یا علم اصول که موضوعش أدله أربعة و یا ما هو الحجة فی الفقه می باشد .

در ادامه این بحث (تمایز علوم) ذکر شده که در برخی از علوم موضوعاتی وجود دارد که در علوم دیگر نیز از آنها بحث می شود مثلاً کلمه و کلام در علوم صرف و نحو و معانی و بیان مورد بحث می باشند حالاً اگر بگوئیم تمایز علوم به موضوعات است این علوم باهم مخلوط می شوند فلذا باید بگوئیم تمایز علوم به اغراض و دواعی می باشد زیرا مثلاً در علم صرف غرض صحت و اعتلال کلمه می باشد و در نحو همان کلمه من حیث الاعراب والبناء مورد بحث می باشد و در معانی و بیان نیز کلمه و کلام من حیث الفصاحة والبلاغة مورد بحث می باشد بنابراین تمایز علوم به اغراض می باشد، خلاصه بحثهای فراوانی در مورد تمایز علوم انجام شده . خوب و اما حضرت امام رضوان الله علیه بحث ولایت فقیه را از فقه به کلام برده اند (در فلسفه از حقائق موجودات بحث می شود و در علم کلام از مبدأ و معاد و امور اعتقادی بحث می شود در علم فقه از فعل مکلف و عوارض آن بحث می شود) ما می گوئیم ولایت فقیه یک مسئله بسیار مهمی است که دارای جنبه های فلسفی و کلامی و قرآنی و روائی و تاریخی و بالاخره فقهی می باشد که از تمام آنها بحث خواهیم کرد و یکی از نوآوری های امام رضوان الله علیه نیز همین بود که بحث ولایت فقیه را که در حاشیه فقه بحث می شد مستقل کردند و به علم کلام بردند و با اعتقادات گره زدند و فرمودند ولایت فقیه ولایت رسول

الله است، از این جهت ما نیز باید بحث ولایت فقیه را به همین شکل مورد بررسی قرار دهیم .

شیخ اعظم انصاری درابتداء بحث ولایت فقیه می فرماید : « مسألة : فی ولایة الفقیه : من جملة أولیاء التصرف فی مال من لا یستقل بالتصرف فی ماله : الحاکم، و المراد منه: الفقیه الجامع لشرائط الفتوى، و قد رأینا هنا ذکر مناصب الفقیه، امثالاً لأمر أكثر حضار مجلس المذاكرة، فنقول مستعیناً بالله... إلى آخر کلامه » .

بقیه بحث بماند برای روز شنبه إن شاء الله تعالی

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهرین